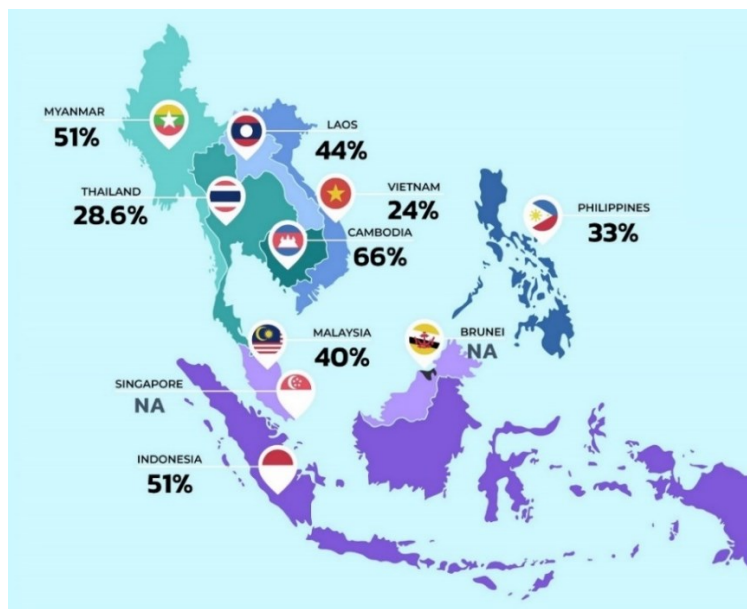

การปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

“นมแม่” ถือเป็นอาหารที่ดีที่สุด มีสารอาหารกว่า 200 ชนิดที่มีคุณค่า มีสารอาหาร และคุณประโยชน์ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยของลูก เพราะการที่เด็กได้กินนมแม่นอกจากจะได้คุณค่าทางโภชนาการแล้ว นมแมวยังเปรียบเสมือนวัคซีนหยดแรกที่เสริมสร้างภูมิคุ้มกันจากธรรมชาติที่ส่งต่อจากแม่สู่ลูก ซึ่งไม่สามารถหาซื้อได้จากที่ไหน รวมถึงวิตามินและยังมีเซลล์สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ รวมถึงแบคทีเรียที่ดีต่อระบบทางเดินอาหารของลูก อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างมีคุณภาพ เกิดการเรียนรู้ผ่านการโอบกอด สัมผัส ทำให้เกิดความรัก ความผูกพัน ทำให้เด็กมีอารมณ์ที่มั่นคง เกิดความไว้วางใจ เพราะการเรียนรู้ของเด็กจะส่งผลให้เด็กเป็นคนที่มีความฉลาดทั้งทางด้านอารมณ์และสติปัญญา กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องให้เด็กทุกคนได้กินนมแม่อย่างเต็มที่ตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO)¹ ว่า “**เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ควรได้กินนมแม่อย่างเดียว และกินนมแม่ควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปีหรือนานกว่านั้น**”¹ จึงตั้งเป้าหมายในปี 2568 ไว้ว่า “ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อยร้อยละ 50”

สถานการณ์ทารกกินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

ปัจจุบัน อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนทั่วโลกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 44² จากผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2565 (MICS7)³ พบว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนมีเพียงร้อยละ 28.6 ซึ่งต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วโลก และจากข้อมูลเปรียบเทียบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนต่ำกว่าหลายประเทศอีกด้วย

ภาพที่ 1 อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

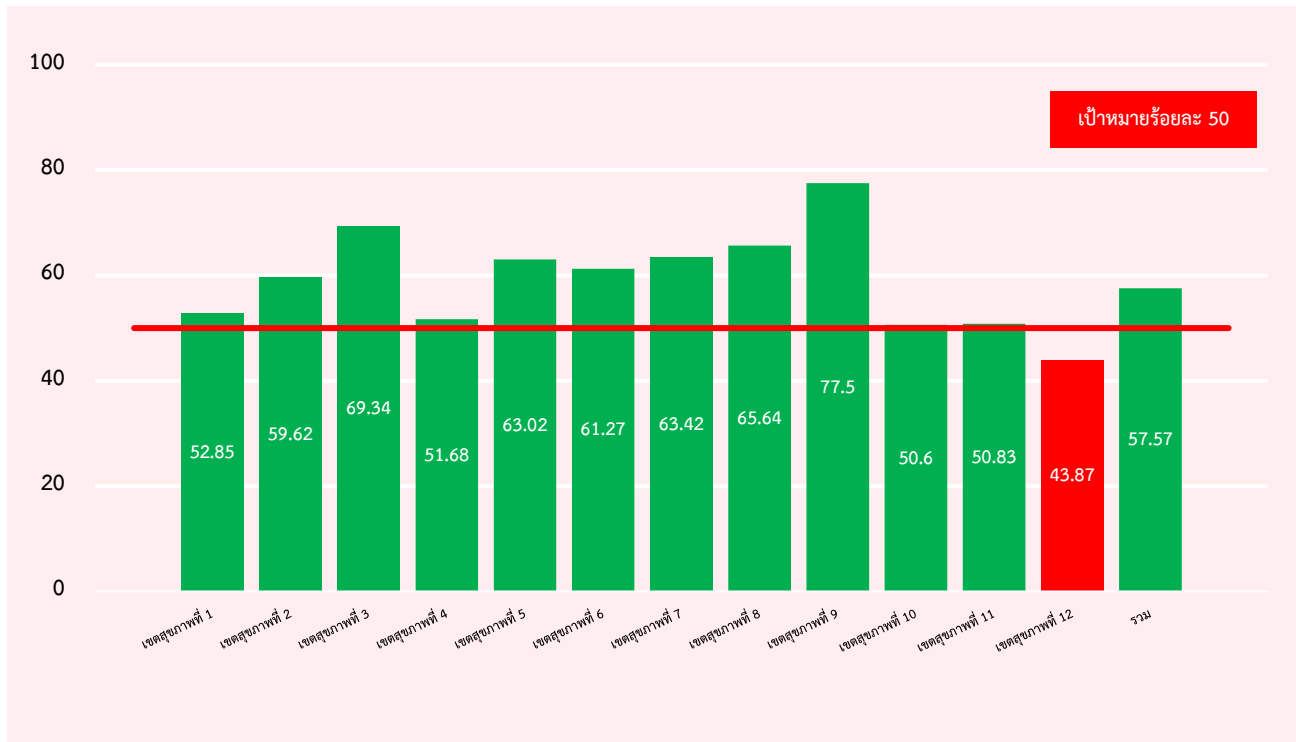
¹ World Health Organization. Breastfeeding. Retrieved 1 October 2024, Available from : www.who.int/topics/breastfeeding/en

² UNICEF 2566. Infant and young child feeding. Retrieved 1 October 2024, Available from : <https://data.unicef.org/topic/nutrition/infant-and-young-child-feeding/>

³ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย 2563. โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562, รายงานผลฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย: สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย

ข้อมูลทารกกินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนจากระบบ HDC service⁴ ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ภาพรวมของเด็กแรกเกิด – ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวในปี 2567 เท่ากับร้อยละ 57.57 โดยเขตสุขภาพที่ 9 มีเด็กแรกเกิด – ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ 77.50 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 3 ร้อยละ 69.34 ทั้งนี้ มีเพียงเขตสุขภาพที่ 12 ที่มีเด็กแรกเกิด – ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 50 โดยจำแนกข้อมูลรายเขตสุขภาพ ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ร้อยละทารกแรกเกิด – ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวในปี 2567 จำแนกรายเขตสุขภาพ

แนวโน้มของข้อมูลทารกกินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนจากระบบ HDC service⁵ ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2567 มีเด็กแรกเกิด-ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2564 และลดลงในปีพ.ศ. 2565 - 2567 อย่างต่อเนื่องเช่นกัน แต่ยังคงผ่านเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 50 รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 2

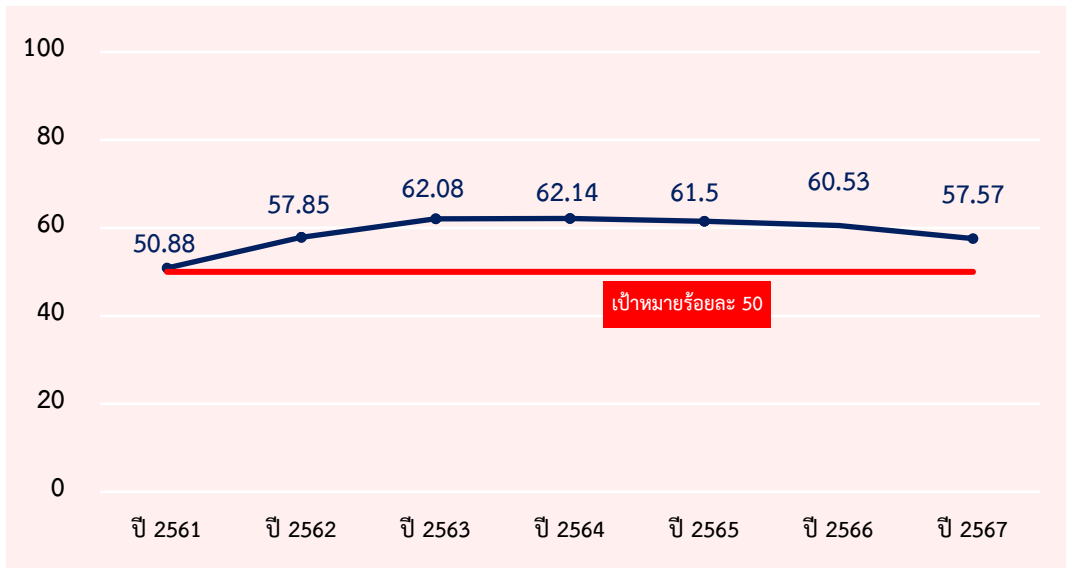
⁴ กระทรวงสาธารณสุข 2567. ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว. สืบค้น 1 ตุลาคม 2567, จาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4164a7c49fcb2b8c3ccca67dcdf28bd0#

⁵ กระทรวงสาธารณสุข 2567. ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว. สืบค้น 1 ตุลาคม 2567, จาก

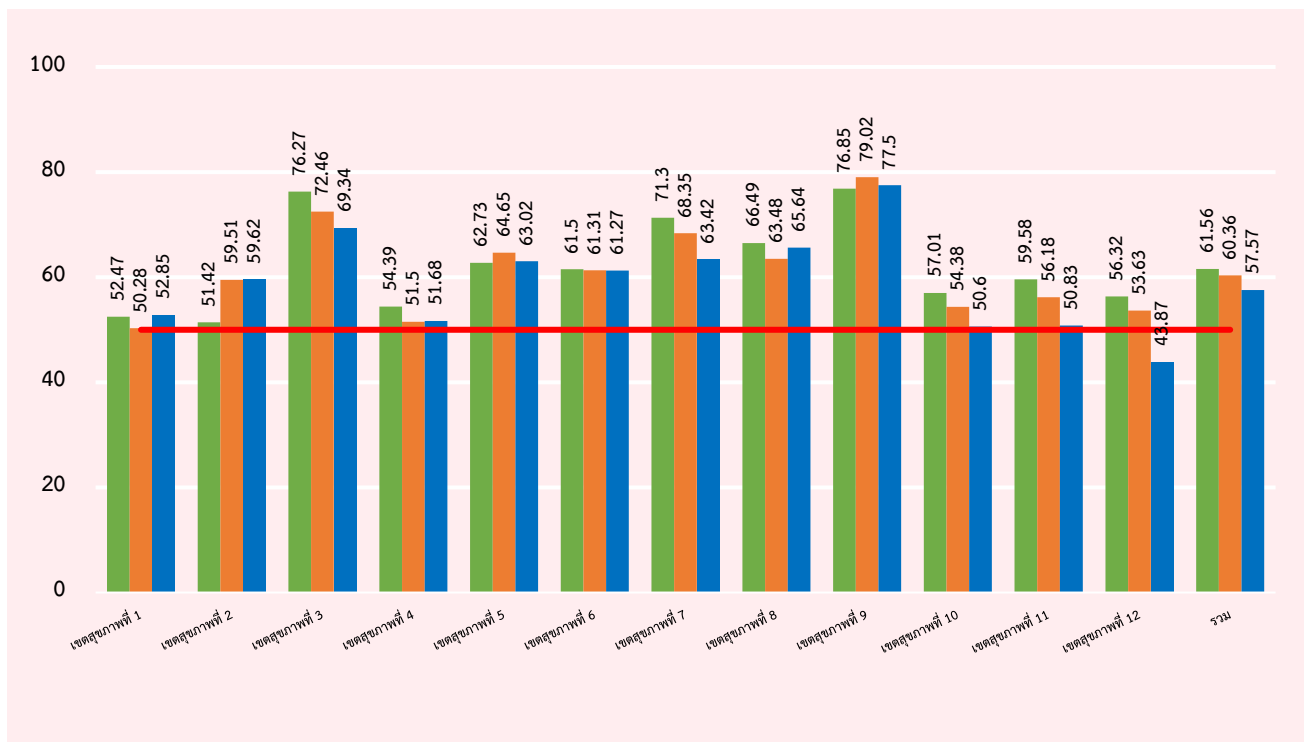
https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4164a7c49fcb2b8c3ccca67dcdf28bd0#

แผนภูมิที่ 2 แนวโน้มร้อยละของทารกกินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2567

ทั้งนี้ หากมีการเปรียบเทียบแนวโน้มข้อมูลทารกกินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนจำแนกรายเขตสุขภาพ ระหว่างปี พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า เขตสุขภาพส่วนใหญ่มีแนวโน้มเด็กแรกเกิด-ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียว ลดลงเช่นเดียวกับภาพรวมของประเทศ แต่ส่วนใหญ่ก็ยังคงผ่านเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 50 รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 2 แนวโน้มร้อยละของทารกกินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ระหว่างปี พ.ศ. 2565 - 2567
จำแนกรายเขตสุขภาพ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญและดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. ขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ร่วมกับภาคีเครือข่าย กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ให้ความสำคัญและดำเนินงานปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง

2. ขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของเด็กทุกคนไม่ให้เสียโอกาสในการกินนมแม่ ผ่านการควบคุมวิธีการโฆษณา และการส่งเสริมการตลาดให้เหมาะสม ซึ่งกรมอนามัยขับเคลื่อนกฎหมายควบคุมกลุ่มผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายและตัวแทน ได้แก่ บริษัทนมผง ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ร้านขายยา และผู้จำหน่ายทางช่องทางออนไลน์

3. ขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก (BFHI) เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ให้ได้ตามมาตรฐานโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก และการพัฒนาศักยภาพพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งกรมอนามัย ร่วมมือกับองค์การยูนิเซฟ และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย จัดการฝึกอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ให้กับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่หรือในหน่วยบริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับอนามัยแม่และเด็ก

4. ผลักดันนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยการส่งเสริมนโยบายการลาคลอดของพ่อและแม่ การสนับสนุนเงินอุดหนุนเพื่อช่วยลดภาระครอบครัว การจัดตั้งมมนมแม่ ในสถานประกอบกิจการสำหรับแม่ทำงาน ซึ่งในปัจจุบันมีสถานประกอบกิจการที่มีการจัดตั้งมมนมแม่จำนวน 2,075 แห่ง รวมถึงการจัดบริการขนส่งนมแม่โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งน้ำนมแช่แข็งและช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดส่งของประชาชน

5. สร้างความรอบรู้และเสริมพลังในการส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยการพัฒนาช่องทางออนไลน์ในการให้บริการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ผ่านแอปพลิเคชัน Everyday Doctor ทั้งการให้ความรู้ การให้คำปรึกษา การประเมินรักษาเบื้องต้น รวมถึงการส่งต่อแม่ที่มีปัญหาให้แก่สถานพยาบาลในพื้นที่ เพื่อความสะดวกในการเข้ารับบริการ และตอบสนองต่อปัญหาที่พบได้อย่างรวดเร็ว รวมถึง ลดความแออัดของผู้ใช้บริการในสถานพยาบาล

ทั้งนี้ ทุกโครงการมีการขับเคลื่อนงานลงสู่ระดับพื้นที่ ทั้งศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น